

УДК 378.147

РОЗВИТОК ШВИДКОСТІ ТА ГНУЧКОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Чорна І.І.

Навчально-науковий інститут підприємництва
та перспективних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»

У статті розглянуто проблему розвитку швидкості та гнучкості професійного мислення студентів економічного профілю іноземною мовою, як одну із складових професійно важливих якостей майбутнього фахівця для досягнення професійної мобільності. Визначено, що вивчення іноземної мови майбутнім фахівцем з економіки у вищому навчальному закладі зумовлює розвиток професійного мислення та забезпечує успішність у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: професійне мислення, навчальний процес, фахівці з економіки, професійна діяльність, швидкість та гнучкість мислення, вивчення іноземної мови, професійна мобільність.

Постановка проблеми. Нові економічні умови в країні та перехід до формування ринкових відносин висувають нові вимоги до вищої освіти, особливо до економічної. В першу чергу, до цих умов належить забезпечення системності та фундаментальності підготовки професійних кадрів, формування економічно мислячого фахівця, здатного досить швидко адаптуватись до різних видів діяльності в рамках обраної спеці-

альності. У процесі реформ, інформатизації суспільства в Україні перед вищою освітою постає завдання підготувати майбутнього фахівця до життя та праці у нових соціально-економічних умовах. Для цього система вищої освіти повинна орієнтуватися на формування у майбутніх фахівців з економіки здатність до швидкої адаптації, інноваційного, творчого типу мислення, високого рівня професійної мобільності. Виникає

потреба у підготовці кваліфікованих економістів, пристосованих до праці в умовах безперервних змін, у яких спілкування іноземною мовою є невід'ємною компетенцією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку професійного мислення майбутніх фахівців для покращення їх професійних якостей у майбутній професійній діяльності досліджувалась такими науковцями: К. Гарбера, С. Грицуленко, Л. Мінакова, О. Можаровська, О. Обдалова, С. Потапова-Сінько, Е. Полат, Г. Соколова, Н. Сура. Аналіз досліджень свідчить про те, що для досягнення професійної мобільності, майбутніми економістами у процесі навчання у вищому навчальному закладі, вагоме значення потрібно надавати навчанню фахових дисциплін іноземною мовою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо вирішеною залишається проблема формування професійної мобільності майбутніх фахівців з економіки у процесі навчання у вищих навчальних закладах шляхом розвитку швидкості та гнучкості професійного мислення.

Мета статті. Головною метою статті є обґрунтування важливості розвитку швидкого та гнучкого професійного мислення студентів економічного профілю засобами іноземної мови як одну із важливих умов для формування їхньої професійної мобільності.

Виклад основного матеріалу. Перед економічною освітою постає завдання сформулювати у майбутнього фахівця модель сучасного економічного мислення, усвідомлення своєї позиції в ній, засвоєння норм цивілізованої економічної поведінки, економічної культури, набуття навичок відповідної економічної діяльності. Враховуючи це, мета економічної освіти визначає основні задачі майбутнього фахівця з економіки. У процесі навчання студент повинен навчитись засвоювати основи знань про сучасну економіку, принципи її функціонування та розвиток. Важливою якістю для цього є усвідомлення свого індивідуального економічного потенціалу, розвиток усвідомленої економічної поведінки, формування професійної мобільності. Майбутній економіст повинен розвивати зацікавленість, щодо проблем економіки, до постійної потреби економічних знань [1, с. 19-20].

Професійна діяльність економіста вимагає здатності навчатися протягом життя. Однією з важливих умов для цього є співпраця з закордонними партнерами, вивчення і опрацювання фахових, професійних джерел іноземною мовою. Таким чином, значно збільшується важливість вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями з економіки у процесі навчання у вищому навчальному закладі. У Державному освітньому стандарті вищої професійної освіти зазначено, що під час вивчення іноземної мови необхідно враховувати професійну специфіку, спрямованість на реалізацію завдань професійної діяльності. Це, безумовно, є важливим у підготовці майбутніх фахівців з економіки. Проте, для того, щоб почувати себе впевнено у майбутній професійній діяльності, вільно адаптуватись та змінювати свою професійну позицію при потребі, необхідним є вивчення іноземної мови не лише вузькопрофільного професійного спрямування.

Традиційне навчання не достатньо розкриває потенціал до вивчення іноземної мови і, інколи, робить одержувачів знань пасивними під час заняття. Для підвищення ефективності засвоєння знань у процесі навчання велику роль відіграють мультимедійні засоби, оскільки вони здатні урізноманітнити процес навчання, активізувати пізнавальну діяльність учнів; дозволяють зробити заняття цікавішим, покращують активне мислення та комунікативні здібності [2, с. 15].

Застосування інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови сприяє розвитку гнучкого та швидкого мислення дає змогу підвищити інтенсивність навчального процесу, дає змогу засвоїти більший обсяг інформації, ніж на заняттях з традиційним навчанням [3, с. 24].

З точки зору Н. Соколової, економічна свідомість містить певний нормативний «шар», в якому фіксуються принципово інші відносини суб'єкта для зміни предметності, її перероблення, відповідно до прагнення та інтересів суб'єкта. Зміст цього «шару» визначається діяльністю самого економічного суб'єкта; орієнтує на вирішення економічним суб'єктом конкретних професійних ситуацій, при цьому економічна свідомість відображає набагато ширше коло економічних відносин суб'єкта і предметності, відносин між економічними суб'єктами, матеріальні і духовні умови протікання життя [4, с. 58].

Досліджуючи розвиток творчих здібностей майбутніх менеджерів в процесі іншомовної підготовки, Г. Хусаїнова зазначила, що для розвитку творчого, гнучкого мислення у студентів важливою є організація навчання у малих групах, де майбутні фахівці по черзі виконують різні завдання та обов'язки, характерні для майбутньої професійної діяльності; вирішують професійні задачі на основі професійного характеру; виконують комплекси творчих вправ, адаптованих до умов іноземної мови і навчання прийомам їх вирішення, враховуючи методи вирішення нестандартних ситуацій в процесі діяльності; використання в навчальному процесі інтелектуальних карт в якості багатфункціонального засобу навчання для ефективного представлення навчального матеріалу, що розвиває образне асоціативне мислення є невід'ємним компонентом [5, с. 6]. Для досягнення готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців, О. Можаровська великого значення надає психологічним компонентам вивчення іноземної мови. Викладачі іноземної мови більшою мірою, ніж викладачі інших дисциплін, повинні впливати на емоційну сторону навчання студентів та створювати ситуації на заняттях, які будуть сприятливі для співрозмовників. Таким чином, необхідно враховувати психологічні особливості навчання, оскільки студент на заняттях спілкується іноземною, а не рідною мовою. Таким чином, велику роль відіграє врахування індивідуальних особливостей студентів, правильну побудову заняття, вправ, врахування мовленнєвих дій, які не будуть викликати у них страху перед навчанням, оскільки студент повинен отримати навички, зразки поведінки, які будуть реалізовані у подальшій професійній діяльності [6, с. 52-54]. Важливим є зацікавлення і мотивація і у процесі вивчення іноземної мови.

Важливими компонентами змісту вивчення іноземної мови є використання мовного матеріалу з врахуванням професійного спрямування у навчанні студентів фонетичного, лексичного, граматичного, орфографічного матеріалу [7, с. 206]. У процесі навчання потрібно враховувати активізацію ситуації максимального наближення до реальної комунікації, коли стає рефлексивно необхідним процес породження висловлювання і передбачення можливої відповіді. Оскільки, на процес мовної комунікації завжди впливає інтелектуальний і емоційний фон сприйняття нашої мови співрозмовником, тобто те, наскільки він обізнаний у ситуації, його знання, інтереси, симпатії та антипатії [8, с. 77].

Для того щоб навчання мовному спілкуванню сприяло формуванню, вдосконаленню та подальшому розвитку комунікативних навичок і умінь професійного спілкування, швидкості та гнучкості професійного мислення, необхідно забезпечити умови, що сприятимуть взаємному позитивному впливу когнітивних і комунікативних аспектів мовної діяльності, таких, як створення на заняттях ситуацій, в яких студенти могли б проявляти свою індивідуальність, тобто можливість для оптимального функціонування когнітивної сфери кожного учня; потребу вступити в комунікативну взаємодію з викладачем, студентами і іншими партнерами по спілкуванню; навчання іншомовного професійного спілкування з урахуванням особливостей іншопольованої реальності [9, с. 148-153].

Для ефективного розвитку професійного мислення студентів економічного профілю іноземною мовою, важливим є дотримання принципу відкритого зворотного зв'язку, суть якого полягає у наданні змоги студентам під час навчання у групі обмінюватись своїми думками, погоджуватись з ідеями інших, обговорювати або заперечувати їх. У результаті чого, майбутніми фахівцями досягаються такі якості, як готовність оперативно мислити і реагувати. Досліджуючи особливості навчання англійської мови професійного спрямування, О. Назаренко вважає, що потрібно дотримуватись принципів інтерактивного навчання. Науковець визначає, що викладач повинен розвивати у студентів уміння та навички творчо підходити до вивчення навчального матеріалу, дати змогу доступно засвоювати знання, навчити правильно формулювати, виражати і доводити власну думку, а також аргументувати та обговорювати її. У процесі навчання майбутній фахівець повинен вислуховувати думку іншої людини, поважати її і альтернативно до неї ставитись, шукати компроміси, визначати свою позицію, уникати конфліктів, розвивати творчі навички. Таким чином, через аналізування різних ситуацій, зумовлюється набуття гнучкого і швидкого мислення, а також досвіду, важливого, для подальшої професійної діяльності. Відкритість, відвертість та довіра у спілкуванні на заняттях надає змогу учасникам дискусії здобути прихильність та симпатію один до одного. Таким чином, збільшується ймовірність успішного проведення аналізу та виправлення помилок, що в свою чергу забезпечує ефективне сприймання та засвоєння нової інформації. Для досягнення такого ефекту варто організувати атмосферу

на заняттях таким чином, щоб усі учасники мали змогу вільно встановлювати контакти один з одним. Тобто, потрібно забезпечити атмосферу зацікавленості, у якій студент буде вільно себе почувати і ефективніше навчатись [10].

На нашу думку, розвиток швидкості та гнучкості професійного мислення студентів економічного профілю буде здійснюватись ефективніше іноземною мовою, оскільки у майбутній професійній діяльності, фахівець, який володіє іноземною мовою, а також має великий словниковий запас іншомовних економічних термінів здатен швидше і ефективніше виконувати професійні завдання на будь-якому рівні, адаптуватись до ринку праці. Досліджуючи навчання іноземної мови через зміст фахових дисциплін у вищому навчальному закладі, О. Ножовнік визначає, що навчання через зміст усуває наявний у більшості спеціалізованих навчальних закладах розрив між навчанням іноземної мови та навчанням спеціалізованих дисциплін, заради спілкування в сфері яких мова власне і вивчається. Таким чином, враховано базові принципи навчання іноземної мови через зміст фахових дисциплін у вищому навчальному закладі. Іноземна мова повинна використовуватись як для навчання, так і для комунікації, й вона, сама по собі, виступає як предмет вивчення, що визначає мовні аспекти, які необхідно опанувати; мова інтегрується у загальну програму вищої професійної освіти; результативність навчання поліпшується тоді, коли у студента підвищується мотивація до вивчення мови, що використовується у контексті та ситуаціях реального життя, або сфери його майбутньої професійної діяльності, що, у свою чергу, допомагає студентам відчувати себе більш незалежними та впевненими [11, с. 20].

Отже, великого значення у навчанні набуває наближення навчального процесу до реального професійного спілкування, невід'ємним компонентом якого є формування і спрямування навчального процесу до посилення комунікації під час занять. Відповідно до цього, для досягнення майбутніми фахівцями з економіки професійної мобільності, освітній процес потрібно спрямувати на створення діалогу між учасниками. Тому, методичним змістом сучасного заняття іноземної мови має бути комунікативність. У такому процесі навчання розвиваються комунікативні навички. Отже, у майбутній професійній діяльності фахівець матиме змогу впевнено користуватись знаннями мови у конкретній ситуації. Оскільки на таких заняттях оцінюється не тільки правильність, але й швидкість мовлення, а також це стимулює студентів на розвиток швидкості і гнучкості мислення [12, с. 110-111].

Висновки. Отже, для формування професійної мобільності у майбутніх фахівців з економіки, велику роль відіграє розвиток швидкості та гнучкості їхнього професійного мислення у процесі навчання у вищому навчальному закладі. Аналіз дослідження науковців, свідчать про те, що у процесі навчання у вищому навчальному закладі невід'ємним компонентом є вивчення іноземної мови майбутніми економістами з урахуванням організації атмосфери на заняттях таким чином, щоб усі учасники мали змогу вільно вста-

новлювати контакти один з одним; психологічних компонентів вивчення іноземної мови; особливостей сприймання інформації студентами; використання мультимедійних засобів навчання; використання мовного матеріалу; створення умов для позитивного впливу комунікативних аспек-

тів мовної діяльності; дотримання принципу відкритого зворотнього зв'язку.

Подальші наукові дослідження плануємо спрямувати на визначення технологій розвитку швидкості та гнучкості професійного мислення майбутніх фахівців з економіки.

Список літератури:

1. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько С. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін. Навчальний посібник. Одеса. – 2012. – С. 19-20.
2. Гнатюк Д. ІТ-технології – перепустка до майбут.: Інформаційні технології в школі // Директор школи. – 2003. – № 47. – С. 15-16.
3. Полат Е. С. Інтернет на уроках іноземного мови // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 3. – С. 24.
4. Соколова Г. Н. Социологические законы: механизм познания и использования // Методологические основы социологического познания. – Мн., 1994. – С. 58.
5. Хусаїнова Г. Р. Розвиток творчих здібностей студентів-менеджерів в процесі іншомовної підготовки. дис. канд. пед. наук. – Казань, 2010. С. 6.
6. Можаровська О. Е. Формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю. дис. канд. пед. наук. Вінниця, 2016. – С. 52-54.
7. Сура Н. А. Методичне забезпечення та організація навчання курсу професійно орієнтованого спілкування іноземною (англійською) мовою у ВНЗ // Вісник ЛДПУ ім. Т. Г. Шевченка. – 2003. – № 7(63). – С. 205-207.
8. Величковский Б. М. Общая психология: словарь / под ред. А. В. Петровского // Психологический лексикон: энциклопедический словарь: в 6 т. / ред.-сост. Л. А. Карпенко; под общ. ред. А. В. Петровского. М.: Пер., 2005. Т. 1. 251 с.
9. Обдалова О. А., Мінакова Л. Ю. Взаємозв'язок когнітивних і комунікативних аспектів під час навчання іншомовному дискурсу. Видавництво «Грамота», 2013. – С. 148-153.
10. Назаренко О. І. Особливості навчання англійської мови професійного спрямування [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1154>.
11. Ножовнік О. М. Формування самоосвітньої компетенції майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. М. Ножовнік. – К., 2011. – 20 с.
12. Рудницька Т. Г. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної спрямованості навчального процесу. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2008. № 4. – С. 110-111.

Черна И.И.

Институт предпринимательства и перспективных технологий
Национального университета «Львовская политехника»

РАЗВИТИЕ СКОРОСТИ И ГИБКОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ СРЕДСТВАМИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК ВАЖНОЕ УСЛОВИЕ ИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МОБИЛЬНОСТИ

Аннотация

В статье рассмотрена проблема развития скорости и гибкости профессионального мышления студентов экономического профиля на иностранном языке, как одну из составляющих профессионально важных качеств будущего специалиста для достижения профессиональной мобильности. Определено, что изучение иностранного языка будущим специалистом по экономике в высшем учебном заведении обуславливает развитие профессионального мышления и обеспечивает успешность в будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональное мышление, учебный процесс, специалисты по экономике, профессиональная деятельность, скорость и гибкость мышления, изучение иностранного языка, профессиональная мобильность.

Chorna I.I.

Educational and Research Institute of Business and Advanced Technologies
Lviv National Polytechnic University

DEVELOPMENT OF SPEED AND FUNCTIONALITY OF PROFESSIONAL INTELLIGENCE OF STUDENTS OF ECONOMIC PROFILE BY MEANS OF FOREIGN LANGUAGE AS IMPORTANT CONDITION OF THEIR PROFESSIONAL MOBILITY

Summary

The article deals with the problem of the development of the speed and flexibility of the professional thinking of students of the economic profile in a foreign language, as one of the components of the professionally important qualities of a future specialist to achieve professional mobility. It is determined that the study of a foreign language of the future specialist in economics in higher education institution determines the development of professional thinking and ensures the success of future professional activities.

Keywords: professional thinking, educational process, economics, professional activity, speed and flexibility of thinking, learning a foreign language, professional mobility.